

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-196>

УДК 336.717

БЛАНКОВЕ РЕФІНАНСУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАБІЛІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

UNSECURED REFINANCING AS AN INSTRUMENT FOR STABILIZING THE BANKING SECTOR DURING MARTIAL LAW

Береславська Олена Іванівна

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри,
Державний податковий університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8856-2478>

Сапальов Віктор Вікторович

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня,
Державний податковий університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-1002-5257>

Супрун Андрій Володимирович

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня,
Державний податковий університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-4095-3009>

Bereslavska Olena, Sapalov Viktor, Suprun Andrii
State Tax University

Стаття присвячена дослідженню бланкового рефінансування як ключового інструменту стабілізації банківського сектору України в умовах воєнного стану. Здійснено ґрунтовний аналіз нормативно-правового забезпечення функціонування та реалізації цього інструменту з акцентом на його значущість у контексті фінансових та операційних потрясінь. Розглянуто ефективність бланкового рефінансування, його роль у подоланні кризових явищ та забезпеченні економічної стійкості вітчизняного банківського сектору, вирішення проблем дефіциту ліквідності, підтримці операційної безперервності та допомозі банківським установам у кризових умовах. Зроблено акцент на практичному впливі бланкового рефінансування як інструмента екстреної підтримки та довгострокового відновлення банківської системи. Зроблено висновки щодо ефективності застосування цього інструменту, а також окреслено перспективи подальших досліджень.

Ключові слова: банківський сектор, воєнний стан, бланкове рефінансування, ліквідність, стабільність, Національний банк України, фінансова стійкість, облігації внутрішньої державної позики.

The article examines blank refinancing as a pivotal tool for stabilizing Ukraine's banking sector amid martial law and ongoing wartime challenges. The research provides a comprehensive analysis of the legal and regulatory framework that governs this mechanism, emphasizing its critical importance in the context of financial and operational disruptions caused by military aggression. The study explores the dynamics of the banking sector's liquidity management and evaluates the measures undertaken by the National Bank of Ukraine (NBU) to address systemic vulnerabilities. Particular attention is devoted to the role of blank refinancing in mitigating liquidity shortages, maintaining operational continuity, and supporting credit institutions during crises. The purpose of this study is to analyze the role and effectiveness of blank refinancing as an instrument to ensure the stability of Ukraine's banking sector under extreme conditions. The relevance of the topic is determined by the critical need to maintain financial resilience and support the banking sector amid ongoing military aggression, which has resulted in unprecedented challenges for the financial system. Addressing these challenges is crucial for preserving economic stability and enabling post-crisis recovery. The methodology of the research involves a systematic analysis of normative legal acts (NLAs) regulating blank refinancing, alongside the examination of statistical data on the volume of refinancing operations. Furthermore, the article assesses the effectiveness of this mechanism in ensuring financial resilience under extreme conditions. The research underscores the practical implications of blank refinancing for enhancing

the stability of the banking system and its capacity to withstand shocks. The findings indicate that during the initial days of the crisis, blank refinancing played a key role in ensuring the stability of the banking sector, serving as a critical emergency tool to address immediate liquidity needs. The conclusions drawn highlight the significance of blank refinancing in reinforcing the financial system's adaptability and operational sustainability under the strain of both immediate crises and protracted recovery efforts.

Keywords: banking system, martial law, blank refinancing, liquidity, stabilization, National Bank of Ukraine, financial resilience.

Постановка проблеми. Ефективне функціонування банківського сектору є критично важливим для забезпечення фінансової стабільності держави, особливо в умовах невизначеності та кризових ситуацій, зумовлених воєнними діями. Повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України спричинило суттєві виклики для банківської системи, включаючи значний відтік депозитних ресурсів, зростання операційних ризиків та загрозу стабільності та виникнення неплатоспроможності банків. У таких умовах Національний банк України (НБУ) був змушений оперативно запровадити нестандартні інструменти підтримки ліквідності, зокрема бланкове (беззаставне) рефінансування. Проблема полягає у необхідності оцінки ефективності цих заходів, їх впливу на стабільність фінансової системи, а також визначення умов, за яких такі інструменти можуть бути виправданими у майбутньому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальним питанням рефінансування банків, використання останнього як інструменту регулювання ліквідності банківського сектору присвячено велика кількість наукових праць вітчизняних дослідників. Зокрема, Н. Шульга досліджувала особливості рефінансування банків в умовах посилення глобалізаційних процесів, елементи та еволюцію механізму рефінансування банків України [14]. О. Макаров аналізував та порівнював заходи стимулювання кредитування у деяких розвинених країнах світу та визначив, що операції цільового рефінансування широко застосовуються для нарощення кредитування й забезпечення економічного зростання [5]. Н. Татарин та інші досліджували тенденції і систему рефінансування банків в Україні на сучасному етапі [15].

Питання функціонування банківського сектору під час воєнного стану досліджували Н. Прокопенко, В. Мирончук, І. Шепель, які визначили фундаментальні принципи функціонування банків в цей період [13]. Питання ліквідності банків та їх платоспроможності розглядала О. Береславська [1]. Зважаючи на актуальність наведеної проблематики, осо-

бливо під час воєнного стану, додаткового дослідження потребує визначення ролі бланкового рефінансування у забезпеченні стійкості банківського сектору.

Формування цілей статті. Метою статті є дослідження ролі бланкового рефінансування у стабілізації вітчизняного банківського сектору та оцінки дієвості заходів, які вжив Національний банк України для підтримки ліквідності банківської системи в умовах воєнного стану. Основними завданнями є: узагальнення нормативно-правової бази, що регламентувала дії Національного банку України в кризовий період; дослідження ролі бланкового рефінансування у стабілізації банківської системи; аналіз змін у підходах до використання цього інструменту протягом воєнного стану; окреслення перспектив та обмежень застосування аналогічних заходів у майбутньому.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до статті 99 Конституції України: "забезпечення стабільності грошової одиниці є основною функцією центрального банку держави – Національного банку України". Частина перша статті 2 Закону України (Закон – далі) "Про Національний банк України" визначає, що "... Національний банк України є центральним банком України, особливим центральним органом державного управління, юридичний статус, завдання, функції, повноваження і принципи організації якого визначаються Конституцією України, цим Законом та іншими законами України" [4].

Також згідно ст. 6 та ст. 7 Закону, "... НБУ при виконанні своєї основної функції має виходити із пріоритетності досягнення та підтримки цінової стабільності в державі, а також у межах своїх повноважень сприяє фінансовій стабільності, в тому числі стабільності банківської системи. НБУ виконує й інші функції, зокрема, відповідно до розроблених Радою Національного банку України основних засад грошово-кредитної політики визначає та проводить грошово-кредитну політику; виступає кредитором останньої інстанції для банків і організує систему рефінансування; визначає особливості функціонування банківської

системи України, діяльності небанківських фінансових установ та інших осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги, регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Національний банк, здійснення нагляду, в тому числі валютного, за такими особами у разі введення воєнного стану чи особливого періоду, здійснює мобілізаційну підготовку системи Національного банку” [4].

Для забезпечення виконання покладених на НБУ функцій він здійснює, серед іншого, операції щодо надання кредитів банкам для підтримки ліквідності за ставкою не нижче ставки рефінансування та в порядку, визначеному самим банком [4].

Наведені вище статті чинного Закону засвідчують, що рефінансування банків, яке здійснюється Національним банком України, спрямоване на виконання його однієї з основних функцій. Цільовою спрямованістю цього процесу є досягнення та підтримка цінової стабільності в країні, а також зміцнення фінансової стійкості, включаючи забезпечення стабільності банківської системи. Це досягається шляхом надання банкам кредитів для підтримки ліквідності на умовах, визначених НБУ. Під час воєнного стану або особливого періоду умови рефінансування повинні спрощуватися, оскільки банки стикаються з додатковими труднощами, такими як втрата ліквідності, операційні ризики та загроза неплатоспроможності, що потребує швидкої і гнучкої підтримки з боку Національним банком України.

Повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України мало негативний вплив на банківський сектор, і Національний банк України на виконання своїх закріплених законом функцій, повинен був вживати дієвих та рішучих заходів, таких як забезпечення ліквідності банківської системи, підтримка стабільності національної валюти, а також захист фінансового сектору від зовнішніх та внутрішніх ризиків, які виникли внаслідок військових дій. Одним із ключових інструментів Національного банку України стало рефінансування банків через надання короткострокових кредитів для підтримки їхньої ліквідності, що дозволяло забезпечувати своєчасне виконання банками зобов'язань перед клієнтами та уникати масових дефолтів.

На початку воєнного стану в умовах невідомості і шоку, банки зіткнулися з значним відтоком депозитів, що зумовило необхідність оперативного забезпечення їхньої ліквідності.

У зв'язку з чим, Національний банк України екстрено передбачив можливість та умови бланкового рефінансування.

В перший день повномасштабного вторгнення, було прийнято декілька важливих Постанов Правління Національного банку України. Зокрема, Постанова від 24.02.2022 № 18 “Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану”, в якій зазначалося, що “...“НБУ здійснює бланкове рефінансування банків для підтримки ліквідності без обмежень по сумі терміном до 1 року з можливістю пролонгації ще на 1 рік

Постановою від та № 22 “Про особливості підтримання ліквідності банків у період дії воєнного стану” передбачалося, що “.... Національний банк України проводить бланкові операції з рефінансування (кредити овернайт та кредити рефінансування бланкові) відповідно до діючих нормативно-правових актів з урахуванням особливостей, визначених цією постановою, та на підставі вже укладених діючих генеральних кредитних договорів” [6].

Таким чином, для запровадження бланкового рефінансування була сформована нормативно-правова та програмно-технологічна база, яка використовується для стандартних інструментів з регулювання ліквідності банків. Було також визначено, що обсяг бланкових кредитів має не перевищувати 30% залишків коштів фізичних осіб станом на 23 лютого 2022 року. На думку НБУ як регулятора, вказаний відсоток мав повністю покрити брак ліквідності, який був викликаний відтоком коштів. Цього ресурсу потребували банки, в яких спостерігатимуться відпливи коштів фізичних осіб, і які б змогли їх компенсувати [2].

Обґрунтування бланкового рефінансування банків у період воєнного стану полягало в нагальній потребі підтримати їхню ліквідність в умовах швидкого відтоку коштів. В умовах війни, коли відбуваються різкі зміни в економічній активності та поведінці клієнтів, банки зіткнулися з суттєвими труднощами у формуванні пулу активів, який традиційно забезпечується ліквідними інструментами, такими як іноземна валюта або облігації внутрішньої державної позики (ОВДП).

Однак війна призвела до дефіциту таких активів, оскільки доступ до іноземної валюти був обмежений через високий попит, а облігації внутрішньої державної позики, які могли б слугувати забезпеченням, у багатьох випадках або обтяжені іншими зобов'язаннями, або знаходилися в обмеженій кількості. Бланкове (без-

заставне) рефінансування стало оптимальним варіантом, який дозволив банкам оперативного отримувати кошти, необхідні для запобігання неплатоспроможності та стабільного функціонування системи в цілому, без вимог до негайного надання активів як забезпечення.

У перший день після початку повномасштабного вторгнення Національний банк України оперативного надав банкам кредити рефінансування на суму 26,67 млрд грн [11]. Умови рефінансування були максимально спрощені, включаючи бланковий характер надання коштів. Це рішення НБУ забезпечило банкам доступ до термінової фінансової підтримки, необхідної для стабільного функціонування банківського сектору в умовах надзвичайного навантаження.

За статистику Національного банку України, обсяг кредитів рефінансування, наданих 24 лютого 2022 року, встановив новий рекорд, перевищивши показники майже дворічної давності. Так, на початку пандемії COVID-19, коли вітчизняні банки опинились перед загрозою втрати ліквідності, рефінансування з боку НБУ, як кредитора останньої інстанції, складало щоденно на рівні 10–11 млрд грн, тоді як в перші дні повномасштабного вторгнення цей показник зріс більш ніж удвічі [3].

Такий стрімкий стрибок обсягів рефінансування підкреслює безпрецедентний тиск на банківську систему, викликаний воєнними ризиками і негайною потребою в ліквідності для забезпечення стабільності фінансових операцій у кризовий час.

Однак, надання банкам бланкового рефінансування без вимог до забезпечення було для Національного банку України значним ризиком. У звичайних умовах такі кредити могли б суттєво підвищити рівень кредитного

ризиків та вплинути на стабільність фінансової системи. Проте в умовах воєнного стану, коли фінансова система опинилася під значним шоком, цей крок був необхідним для підтримання банків та забезпечення стабільного функціонування економіки в цілому. Тому НБУ свідомо йшов на цей ризик, щоб не допустити системної кризи та забезпечити доступ до фінансових ресурсів як для бізнесу, так і для населення.

За перший тиждень після початку повномасштабного вторгнення, бланковим рефінансуванням скористалися 29 банків. Загальний обсяг заборгованості за цим інструментом на той момент досягнув 20,2 млрд грн. Це свідчить про значний попит на додаткову ліквідність, необхідну для забезпечення стабільної роботи банківської системи в умовах кризи [10].

Якщо аналізувати всі інструменти з підтримки ліквідності в цілому, та статистичні дані, наведені в таблиці 1, можна дійти до висновку, що на наступний день після початку повномасштабного вторгнення був зафіксований найбільший обсяг наданих коштів шляхом проведення тендеру (18,7 млрд грн) із строком до 357 днів. У цьому тендері взяв участь 21 банк, що свідчить про високий рівень невизначеності в банківській системі та термінову необхідність у фінансовій підтримці для стабілізації. Але, починаючи з 28 лютого, обсяги наданих коштів та кількість банків, що брали участь у тендерах, почали зменшуватися. Наприклад, 1 березня 2022 року участь у тендері взяли лише 3 банки, а обсяг виданих коштів становив 1,27 млрд грн. Це свідчило про адаптацію банківської системи до нових умов, а також про наповнення банківського сектору необхідною ліквідністю.

Таблиця 1

дата проведення тендеру	сума наданих коштів (млн грн)	кількість банків	строк на який оголошено тендер (днів)
25.02	7 104,0	9	28
	18 711,5	21	357
28.02	13 461,0	6	361
01.03	1 270,0	3	360
02.03	9 415,0	6	359
03.03	16 921,0	3	358
04.03	200,0	2	28
	136,0	3	357
Загальна сума:	67 218,50		

Джерело: складено за даними [9]

Загалом, за офіційною інформацією Національного банку України [9], протягом перших місяців війни було надано рефінансування на загальну суму понад 100 млрд грн (за всіма інструментами), що дало можливість банкам продовжувати фінансувати клієнтів та підтримувати економічну активність навіть у кризових умовах.

Трохи пізніше, коли ситуація з ліквідністю продемонструвала ознаки стабілізації, виникла необхідність встановлення “фільтрів” для банків, які мали намір отримати бланкове рефінансування без наявності такої потреби. Для цього були внесені та прийняті важливі зміни до чинних нормативно-правових актів щодо регулювання надання бланкового рефінансування (Постанова НБУ від 19 квітня 2022 року № 76).

Зокрема, згідно внесених змін передбачалося, що “... Національний банк України не задовольняє заявку банку на отримання бланкового рефінансування, якщо згідно з даними статистичної звітності банку не спостерігався вплив залучених коштів фізичних осіб з 23.02.2022 в розмірі 5% і більше станом на останню звітну дату, що передує даті звернення за отриманням бланкового рефінансування, та/або у власності банку є державні облигації України, які не є заблокованими або заблоковані для продажу на момент подання банком заявки на отримання бланкового рефінансування” [12].

Крім того, з метою розширення доступу банків до кредитів рефінансування під заставу облигацій внутрішньої державної позики, Національний банк пом'якшив підходи до оцінки вартості ОВДП. Починаючи з 4 травня 2022 року, заставна вартість облигацій внутрішньої державної позики, номінованих як у національній, так і в іноземній валюті, розраховуватиметься без застосування понижуючого коригуючого коефіцієнта. Однак ця вартість не перевищуватиме номінальної вартості цінного папера або індексованої вартості для облигацій внутрішньої державної позики з індексованою вартістю [12].

Зазначені вище запроваджені зміни до нормативно-правових актів стали важливим кроком для захисту цільового призначення бланкового рефінансування. Встановлені фільтри забезпечили, щоб беззаставне рефінансування отримували лише ті банки, які дійсно потребують підтримки для покриття втрат ліквідності через вплив депозитів фізичних осіб. Додатково, вимога щодо відсутності у банку вільних державних облигацій запобігала

використанню рефінансування як альтернативного джерела прибутку, не пов'язаного з критичною потребою у ліквідності. Ці заходи сприяли збереженню фінансової стабільності та ефективному використанню ресурсів Національного банку України в умовах надзвичайних викликів.

Через пів року повномасштабного вторгнення, заборгованість банків із бланкового рефінансування, яке вони залучили на початку війни на суму понад 60 млрд грн, станом на жовтень 2022 року зменшилася до 45–47 млн грн. Як зазначив Заступник Голови Національного банку України Юрій Гелетій: “... якщо ми говоримо загалом про заборгованість з рефінансування, то у нас її пікове значення за всіма інструментами було 161 млрд грн, а зараз вона становить 68 млрд грн” [16].

Таким чином, через шість місяців після початку повномасштабного вторгнення банківська система показала суттєве відновлення та зменшення залежності від бланкового рефінансування. Ця динаміка свідчила про відновлення ліквідності в банківському секторі, стабілізацію фінансових потоків і зменшення потреби у зовнішній підтримці з боку Національного банку України.

В подальшому, станом на листопад 2022 року рівень ліквідності банківської системи в порівнянні з початком війни суттєво підвищився, а тому відпала необхідність використання такого інструменту, як бланкове рефінансування. З огляду на це, Правлінням Національного банку України, з метою ефективного регулювання грошово-кредитного ринку в період воєнного стану, 04.11.2022 було прийнято рішення № 228 про скасування такого інструменту, як бланкове рефінансування.

Це також підтверджує тенденцію стабілізації банківського сектору: порівняно з початком березня, коли загальний обсяг отриманих банками кредитів рефінансування в окремі дні перевищував 160 млрд грн, заборгованість платоспроможних банків за цими кредитами суттєво зменшилася. Станом на 4 листопада 2022 року вона становила 54,4 млрд грн, що майже втричі менше. Це свідчить про поступове відновлення ліквідності в банківському секторі та зниження залежності від екстрених кредитів рефінансування [8].

У підсумку зазначимо, що враховуючи вищезазначене та дострокове погашення кредитів рефінансування, а також успішне проходження банківським сектором випробування повномасштабною війною, бланкове рефінансування, що дало змогу на початку війни

втримати стабільність фінансової системи, втратило свою актуальність. Тому, як наслідок, Національний банк України припинив проведення операцій із бланкового рефінансування банків. І також слід відмітити, що Національний банк України не допустив виникнення простроченої заборгованості за бланковими кредитами, всі кредити було повернуто вчасно.

Висновки. Проведене дослідження ефективності бланкового рефінансування як інструмента забезпечення ліквідності та фінансової стійкості банківського сектору дає можливість зробити певні висновки.

1. Запровадження бланкового рефінансування стало одним із ключових рішень для підтримки ліквідності банківської системи в умовах воєнного стану. Аналіз свідчить, що цей

інструмент дозволив оперативно реагувати на кризові виклики, уникнути дефолтів та забезпечити стабільність фінансових операцій.

2. Скорочення залежності банків від такого рефінансування впродовж шести місяців після початку війни підтверджує ефективність прийнятих рішень та поступове відновлення фінансової стійкості системи.

3. Логічним кроком стало припинення використання бланкового рефінансування в умовах стабілізації. Перспективи подальших досліджень у цьому напрямку передбачають здійснення аналізу механізмів оптимального та безризикованого регулювання ліквідності банків у періоди криз, вивчення міжнародного досвіду стабілізації банківської системи в кризові періоди.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Береславська О. І. Банківський сектор України: аналіз чинників неплатоспроможності, банкрутства та ліквідації банків. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2023. № 29 (57). С. 43–49. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Economy/article/view/3831> (дата звернення: 26.11.2024)
2. Дадашова П. Фінансова оборона країни. Як працює банківська система під час війни. *Українська правда*. 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/03/16/684104/> (дата звернення: 26.11.2024)
3. Економічна правда. У перший день широкомасштабної війни НБУ видав банкам рекордний рефінанс. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/02/25/682785/> (дата звернення: 26.11.2024)
4. Закон України “Про Національний банк України”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> (дата звернення: 26.11.2024)
5. Макаров О. Цільове рефінансування банків як інструмент розвитку економіки. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2021. № 5. С. 108–127. URL: [http://zt.knute.edu.ua/files/2021/05\(118\)/engl_avtor/9_e.pdf](http://zt.knute.edu.ua/files/2021/05(118)/engl_avtor/9_e.pdf) (дата звернення: 26.11.2024)
6. Національний банк України. Про особливості підтримання ліквідності банків у період дії воєнного стану: Постанова НБУ від 24.02.2022 № 22. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_24022022_22 (дата звернення: 26.11.2024)
7. Національний банк України. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану: Постанова НБУ від 24 лютого 2022 року № 18. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_24022022_18 (дата звернення: 04.11.2024)
8. Національний банк України. Пом'якшено низку валютних обмежень та з огляду на рекордну ліквідність банківської системи змінено умови надання рефінансування банкам. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pomyaksheno-nizku-valyutnih-obmejen-ta-z-oglyadu-na-rekordnu-likvidnist-bankivskoyi-sistemi-zmineno-umovi-nadannya-refinansuvannya-bankam> (дата звернення: 26.11.2024)
9. Національний банк України. Результати проведення операцій Національного банку України з регулювання ліквідності банків. URL: https://bank.gov.ua/files/PInterestRates_Facts.xls (дата звернення: 26.11.2024)
10. Національний банк України. Стан фінансового сектору України та заходів НБУ з підтримки його безпечного функціонування в умовах воєнного стану. 2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/stan-finansovogo-sektoru-ukrayini-ta-zahodi-nbu-z-pidtrimki-yogo-bezperebiynogo-funktsionuvannya-v-umovah-voyennogo-stanu> (дата звернення: 26.11.2024)
11. Національний банк України. Статистика ринку ліквідності. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/liquidity> (дата звернення: 26.11.2024);
12. Національний банк України. Уточнено порядок надання кредитів рефінансування для підтримки ліквідності банків. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/utochneno-poryadok-nadannya-kreditiv-refinansuvannya-dlya-pidtrimki-likvidnosti-bankiv> (дата звернення: 26.11.2024)
13. Прокопенко Н. С., Мирончук В. М., Шепель І. В. Принципи функціонування банківської системи України в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2022. Випуск 41. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/1556/1497> (дата звернення: 26.11.2024);

14. Рефінансування банків : монографія / Н. П. Шульга, Ю. М. Уманців, О. В. Мельниченко; за заг. ред. Н. П. Шульги. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 324 с. URL: <https://knute.edu.ua/file/MjlxNw==/8ec241fd-3cca56a9edcdc1d18ab110df.pdf> (дата звернення: 26.11.2024)
15. Татарин Н., Мацей К., Скородинський Н. Особливості та напрями розвитку системи рефінансування банків в Україні. *Молодий вчений*. 2021. № 4 (92). С. 336–340. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-4-92-71> (дата звернення: 26.11.2024)
16. Фінбаланс. Ю. Гелетій: банки майже повністю погасили бланкове рефінансування. URL: <https://finbalance.com.ua/news/heletiy-banki-mayzhe-povnistyu-pohasili-blankove-refinansuvannya> (дата звернення: 04.11.2024)

REFERENCES:

1. Bereslavska, O. I. (2023) The Banking Sector of Ukraine: Analysis of Insolvency, Bankruptcy, and Bank Liquidation Factors. *Scientific Notes of the National University "Ostroh Academy". Series "Economics"*. No. 29 (57), pp. 43-49. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Economy/article/view/3831> (accessed: November 26, 2024)
2. Dadashova P. (2022) Financial Defense of the Country. How the Banking System Operates During the War. *Ukrainian Pravda*. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/03/16/684104/> (accessed: 26.11.2024)
3. *Economic Pravda*. On the First Day of the Large-Scale War, the NBU Issued a Record Refinancing to Banks. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/02/25/682785/> (accessed: 26.11.2024)
4. Law of Ukraine "On the National Bank of Ukraine". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> (accessed: November 26, 2024)
5. Makarov, O. (2021) Targeted Bank Refinancing as a Tool for Economic Development. *Foreign Trade: Economics, Finance, Law*, no. 5, pp. 108–127. URL: [http://zt.knute.edu.ua/files/2021/05\(118\)/engl_avtor/9_e.pdf](http://zt.knute.edu.ua/files/2021/05(118)/engl_avtor/9_e.pdf) (accessed: November 26, 2024)
6. National Bank of Ukraine. On Specifics of Maintaining Bank Liquidity During Martial Law: NBU Resolution No. 22 dated February 24, 2022. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_24022022_22 (accessed: November 26, 2024)
7. National Bank of Ukraine. On the Operation of the Banking System During the Period of Martial Law: NBU Resolution No. 18 dated February 24, 2022. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_24022022_18 (accessed: November 4, 2024)
8. National Bank of Ukraine. A Number of Currency Restrictions Have Been Eased and, Given the Record Liquidity of the Banking System, the Conditions for Refinancing Banks Have Been Changed. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pomyaksheno-nizku-valyutnih-obmejen-ta-z-oglyadu-na-rekordnu-likvidnist-bankivskoyi-sistemi-zmineno-umovi-nadannya-refinansuvannya-bankam> (accessed: 26.11.2024)
9. National Bank of Ukraine. Results of the National Bank of Ukraine's Operations on Regulating Bank Liquidity. URL: https://bank.gov.ua/files/PInterestRates_Facts.xls (accessed: November 26, 2024)
10. National Bank of Ukraine. The State of Ukraine's Financial Sector and the NBU Measures to Support Its Uninterrupted Functioning Under Martial Law. 2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/stan-finansovogo-sektoru-ukrayini-ta-zahodi-nbu-z-pidtrimki-yogo-bezperedbiynogo-funktsionuvannya-v-umovah-voyennogo-stanu> (accessed: 26.11.2024);
11. National Bank of Ukraine. Liquidity Market Statistics. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/liquidity> (accessed: 26.11.2024)
12. National Bank of Ukraine. The Procedure for Providing Refinancing Loans to Support Bank Liquidity Has Been Clarified. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/utochneno-poryadok-nadannya-kreditiv-refinansuvannya-dlya-pidtrimki-likvidnosti-bankiv> (accessed: 26.11.2024);
13. Prokopenko N. S., Mironchuk V. M., Shepel I. V. (2022) Principles of the Functioning of Ukraine's Banking System Under Wartime Conditions. *Economy and Society*. Issue 41. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/1556/1497> (accessed: 26.12.2024)
14. Shulha, N. P., Umantsiv, Y. M., & Melnychenko, O. V. (2017). *Refinancing of banks: Monograph* (N. P. Shulha, Ed.). Kyiv: Kyiv National University of Trade and Economics. 324 p. URL: <https://knute.edu.ua/file/MjlxNw==/8ec241fd-3cca56a9edcdc1d18ab110df.pdf> (Accessed: November 26, 2024)
15. Tatarin, N., Matseï, K., & Skorodnytskyi, N. (2021). Features and directions of development of the bank refinancing system in Ukraine. *Young Scientist*, 4(92), 336–340. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-4-92-71> (Accessed: November 26, 2024)
16. Finbalance. Yu. Geletiy: Banks Have Nearly Fully Paid Off Blank Refinancing. URL: <https://finbalance.com.ua/news/heletiy-banki-mayzhe-povnistyu-pohasili-blankove-refinansuvannya> (accessed: 04.11.2024).